

6. maj. 1836

AFSENDER

Martinus Rørbye

MODTAGER

Frederikke Rørbye, f. Stockfleth

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Brev nr. 70 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37.

Afsendersted:

Zante

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

Anastasio

Otto I

Gottlieb Bindesbøll

Mahmud Dramali

Ioannis Antonios Kapodistrias

Konstantinos Kolokotronis

Adolph Ludvig Köppen

Louise Christine Rasmussen

Elise Rørbye

Emma Eulalia Rørbye

Ida Athalia Rørbye

John Rørbye

Charles Borre Selby

Nikitas Stamatelopoulos

John Travers

Vasso

Yakris

Georgios Yakris

Arkivplacering:

Det kgl. Bibliotek, Acc. 1996/44

TRANSSKRIFTION

Zante den 6te Mai 1836.

Nu er jeg da endelig ude af Grækenland; i god Behold, maaske ogsaa derfor med forøget Lyst, til nok engang at besøge det skønne Land. Reisen var, som du veed kjære Moder, først blot bestemt til at skulle vare 2, høist 3 Maaneder, da jeg igjen ville være tilbage i Rom, og nu er alt 7 Maaneder forløbne, og det bliver vist 8 før Tilbagereisen og Quaraintainen er tilendebragt; det er en meget lang Tiid, og dog er nu alt, næsten som en Drøm, Dagene og Maanederne ere forsvundne, som Minutter, og havde jeg ikke været des bestemtere, kunne det let ogsaa være gaaet saaledes med Aar. Jeg er ikke den første, der er kommen til Grækenland blot i den Hensigt at opholde sig kort Tiid, og er bleven længere; mange have bestemt i Maaned, og ere blevne 7 a 8 Aar, saavel har det gefalt dem der, eller saa dybt ere de komne ind i Forretninger, at de ikke mere uden med store Anstrengelser have kunnet løsrive dem. Dog, af denne Slags har jeg ikke været, jeg har ikke ladet mig binde ved Noget, og var alle Dage reiseferdig; men altid synes jeg, at det dog var for tidlig saaledes at gaae bort fra et saa malerisk Land, hvor jeg maaske aldrig mere kom, og jeg tilbragte ogsaa Tiiden saare vel, idet jeg blot havde Øie og Øre for det Skjønne; thi ville man der lytte til de Misfornøiedes Demonstrationer, da var Grækenland et reent Helvede; for dette ansees det af næsten alle Tyske, der opholde dem der; de ville at Alt skal være, som hjemme hos dem, og det vil aldrig blive; en Græker blive ingen Beirer, ligesaa lidt som Landets Viin bliver til deres Øl. – Men lad mig forbigaae Alt dette, naar Talen falt om Tilstanden i Grækenland, Regjeringen etc: da blev det mig høist ilde, jeg kunne ikke rigtig gaae ind paa de Anskuelser jeg hørte frembragte, og det forekom mig altid, at begge Partier ikke holt Middelveien, men vare for overdrevne i deres Dadel, at bringe Nogen paa en anden Vei var umuligt, det var jo heller ikke derfor jeg var der; mit Hverv var at see, og det gjorde jeg tilgavns; Skade at Tiiden er forløben; mit Ophold i Grækenland, og Constantinopel har været det behageligste paa heele min Reise, og jeg tvivler meget om det vil blive overtruffen. Kun to Ting har i den Tiid ikke været mig med, det var: at jeg ikke rigtigt kunne Landenes Sprog, og at jeg ingen Efterretninger havde fra det, dog altid liige kjære Hjem, at erholde disse, trækker mig med umaadelig Kraft til Italien; men jeg seer med Længsel tilbage til hvad jeg forlod. – Jeg har vunden meget i hine Egne, var jeg bleven længere, havde jeg maaske drevet det til at blive en anden Diogenes; men jeg vilde aldrig være bleven saa stor en Nar, at jeg ville finde det Umagen værd at slæbe en Tønde med mig, det er bedre at tage Logiet, som det falder, den ene Dag, brilliant, og

nogenlunde reenligt, den anden simpelt, kun Skade med dette, at jeg aldrig saavel har kunnet finde mig i |de| alt for mange Varrationer af smaae Dyr; det er muntert nok, det kan jeg ikke nægte; men om Natten er det bedre at sove, end være Gjenstanden for Lystigheder; det er derfor best i Grækenland at sove under aaben Himmel. Jeg kom til Landet, som et net Menneske, pudset som man kan være det paa en Reise, og med heel Tøi; det er nu alt omme, Skade at jeg ikke bedre har lært at sye, kunne jeg endda høvle, kunne jeg faae 4-5 Par Støvle;¹ jeg kan blot tegne, og dette skal igjen bringe Alt i Orden, naar jeg først kommer rigtig i Gang dermed. Du ville vist undre dig høilig, vis du saae hvorledes min, engang pyntelige Garderobe nu saae ud, jeg har tænkt mangengang der- •2• paa, naar jeg med Latter sad og bødede derpaa, jeg ønskede mig ofte en af de gode Søstre, Rose, eller dig kjære Moder til Hjælp; Eders Behændighed ville vist have undveget mangan et Syenaale Stik, som mine Fingre nu [maa b]løde for; men Ingen skal kunne siige, at mit Arbeide var slet; vel havde det ikke altid det pynteligste Udseende, men det var stærkt, og gik aldrig mere itu paa det Sted; men desværre snart ved Siiden; jeg maae have syet alt for godt, og er avanceret betydelig i denne, og den ædle Kogekunst; jeg kan lave et Maaltid af 3 a 4 Retter, hvoraf den ene overbyder den anden i Velsmag, og er Maaltidet tilendebragt, da kaager jeg en Kaffe, deilig og tyk; men den smager først rigtig, naar man sidder paa Gulvet med Beenene over Kors, og da du for Øjeblikket maaske ikke har Lyst dertil, og jeg heller ikke er tilstede for at lave Kaffen, vil jeg nu hellere fortælle dig lidt om min Reise fra Athen og hertil, maaske vil det interesere dig kjæreste Moder, og kan du selv ikke læse disse Linnier, da lad en af Piigebørnene² eller John³ tage fat derpaa, ved Kaffe bordet om Eftermiddagen vil det maaske best lykkes at blive færdig hermed. Dog først maae jeg spørge, om Rose har modtaget mit siste Brev fra Athen dat: 5te og 12te April⁴ jeg overgav det til Consul Travers,⁵ som lovede at besørge det paa den diplomatiske Vei til Holland, hvor jeg havde anbefalet det til Baron Selbye⁶ som jeg ikke kan tvivle om rigtigt har besørget det viidere til sin Ejerinde. Den 13de April⁷ sagde jeg da endelig for Alvor Athen og alle Venner der Farvel, det manglede ikke paa dygtige Mandfolkekys ved denne Leilighed; kun een Dame var tilstede, det var den gode gamle Signora, min Værts Moder, hun syntes vel, at hun heller ikke saaligefrem kunne lade mig drage bort, jeg blev derfor ogsaa af hende tildelt et Kys, med tusinde Ønsker om en lykkelig Reise, og snart at komme tilbage; havde den gode Kone været lidt yngre ville det maaske ikke være rigtigt saaledes at fortælle det i et Brev der vel kommer Rose i Hænde; men hun kan være ganske rolig, Konen havde ikke een Tand i Munden, det var altsaa intet

Kys man just skulle gaa langt efter. Dog, da nu alt dette var forbi, kom jeg hurtigt til Hest, og at see B og jeg ledsaget af en heel Deel af vore Venner i Tog paa Veien til Piræus, var vel værd at lukke Øjnene høiere op for end hvilken som helst Kavalerie Maneuvre paa Fælleden hjemme, thi paa den Atheniensiske Vei falt ingen af Hesten, det eneste Tilfælde vi havde var at B.⁸ engang tabte Hat og Paruque, og nu paa engang sad der som Socrates til Alles store Fornøielse; men lad for all Ting ingen af hans Bekjenter høre at jeg har gjort mig tilgode derover. Nede i Piræus blev det siste Lev vel udbragt ved Viinflaskerne, og da det lakkede mod Aften droge Athenienserne tilbage og lode os blive Natten over der; da ikke Skibet for det Veiret kom til at gaae før næste Morgen. Men ved Solopgang lettede det lille Skib Anker, og jeg tilbragte denne Dag under vedvarende Regn indtil vi mod Aften kom til Egina; der var vor første Beskjæftigelse at opsøge Kjøppen.⁹ Han kom med Glæden straalende ud af Øjnene over vor endelige Ankomst, alt havde han næsten opgivet Haabet om at see os, ja jeg troer saagar at han havde skreven hjem, at vi alt vare reiste fra Grækenland, det var bleven ham sagt af Reisende fra Athen. Vi kunne ikke andet end modtage hans velmeente Tilbud om at logere hos ham; havde jeg funden noget bedre troer jeg neppe at jeg havde taget derimod; thi en saadan Nøisomhed gik over min Forstand, det var saavel hans Bolig, som heele economiske Indretning, der var indrettet paa en Fod, som der virkelig hørte meget til at døie; men da jeg saae vorvel han var tilfreds dermed, gjorde jeg ogsaa Løier derover, og i de 3 Dage vi der paa Øen fant os beleirede af Regn,¹⁰ havde jeg mangan pudsig Sene med ham; jeg fik alle hans Talerkenner (2) frem at vaske, hans Kniv og Gaffel slebne, hans Pibe rendset, kort jeg gjorde hvad han vist ikke havde bequemet sig til siden han overtog sit Lærer Embede ved Skolen der. For ikke at gaae ud om Morgenen i Regnen, lavede vi Kaffe hjemme, jeg afsatte ham uden viidere fra dette Embede, da han vilde kaage Mælken i en Potte, som siden Kaagningen fra forrige Dag ikke havde været vasket, og da han troede, at der til god Kaffe blot behøvedes Kaffen og Vandet lidt varmet; at see hans Forundring over denne nye Maade at tage Tingen paa var høist pudsig, men han kunne ikke andet end finde Smag deri, "jeg kunne aldrig begribe" sagde han, "hvoraf det kom at Mælken strax blev suur, og havde en underlig Smag, naar den blodt havde staaet kort Tiid." Paa samme Maade dresserede jeg ham om Middagen hos Spiisevæerten, med denne var han vel ogsaa lidt svag, og nu troede Manden at da vi kom med K. kunne han byde os det samme, han kom derfor blandt andet med en Salat, hvorved Vand havde den fremherskende Smag "det er et slet Menneske sagde Kjøppen, jeg har

havt mine tusinde Ulykker med den Karl", B mente man kunne jo for idag tage det, som det var, men jeg var af en anden Mening, kalte Værten, lod ham bringe andet, og skulle jeg da nok selv befrie ham fra at tillave det, han skulle kun bringe Olie, Edike etc: K: gjorde store Øjne, "det smager for Gud ganske anderledes;" men tænk dem saaledes har den Mand hidindtil behandlet mig;" det er da rigtig nok tildeels ogsaa min egen Skyld; thi jeg seer altid mere paa Quantiteten end Qualiteten" af den Meening var jeg ikke; men Kjøppen var saare tilfreds saalænge jeg var der, thi Quantiteten manglede han ikke, og Qualiteten var noget ganske andet end det hvortil han havde været vant. – Søndag Morgen¹¹ viste Himelen endelig at vi kunne vente en smuk Dag, vi benyttede den til at besøge det, paa den anden Siide af Øen liggende Minerva Tempel hvoraf der endnu staar nogle og tyve Søiler meget vel conserverede. Kjøppen var sjæleglad den Dag, han havde faaet sine Tomme tykke Vandrings Skoe paa, og travede hele Tiiden ved Siden af min Hest sludrende i et væk, at faae ham til at riide havde været mig en Umulighed, det var ham saaledes bedre, sagde han, da kunne han dog den Tiid indbilde sig, at han igjen var paa Reisen. Det lykkelige Reiseliv, Hjemmet og vore Paarørende blev ret omtalt med Liv; "tag Dem iagt Kjøppen, der løber De lige i et Hul" De har for Gud ret" sagde han, jeg var reent inde i Betragtningen af den skjønnede Natur" det er dog en velsignet Morgen, tror •3• De, at man paa d[...] engang hiint Bjerg med den deilige Ruin og de stolte Cypresser [...] De saa snar[t] igjen forlade mig? "Det maae saaledes være, kjære Ve[n. ...] vi more[...]." men ikke i Grækenland. Det maae jeg ogsaa betvivle. Men veed De hvad jeg nu vil gjøre, sa[gde han]st? Jeg vil strax sætte mig hen at give min Søster en heel Beskrivelse over denne heele Udflugt og [...] sig her. Og til dette glæde han sig ret; da vi havde besøgt Templet, toge vi paa Tilbageveien til den gamle Stad, der nu ligger forladt høit paa en Klippe, hvorfra man har en deilig Udsigt omkring paa Øen. K viiste mig denne med et Slags Triumf, "nu kan du dog siige hjemme at jeg just ikke sidder saa ilde her". Om Aftenen vare vi igjen tilbage i Byen, og bleve endnu der Øjensvidne til en meget caracteristisk Dans af Egineterne, det var Synd at siige de Folk paa, at de ere for høflige i Dansebevægelserne, man kommer ikke let der til nogen Førings. En forbandet Omstændighed var det at jeg ikke fik nogen af de smukke Ipsarriotinde¹² Dragter tegnede, jeg der saae; men Fruentimerne ere der næsten som skye, og at kunne faae Tilladelse til at tegne dem holder meget svært. Den 18de¹³ begave vi os ombord paa det lille Skib, der skulle føre os over til Epidaurus; men da vi vare komne et Stykke ud, blev det Modvind, og vi maatte vende tilbage, da det dog var bedre at ligge i Havn om Natten, end paa Søen i den mørke Nat maaske

blive udsat for en Storm. Vi spiste endnu den Aften sammen med Kjøppen, og sagde ham et hjerteligt Levvel da han ledsagede os ombord med sin lille Lygte; naar nogen af Piigebørnene seer hans Søster¹⁴ da siig at han lever vel, og er fornøiet med sit Embede, man ville vist ogsaa have ondt ved at finde nogen anden der bedre var det voxen da han ogsaa taler meget godt græsk. – Dog som sagt jeg kom ombord og tilbragte Natten fortræffeligt saagende paa de smaa Steene der i Bunden af Baaden udgjorde Baglasten, og da jeg om Morgenen vaagnede var alt Skipperen og hans Sønner ifærd med at roe rask frem, da det var blikstille. Det var en deilig Dag, og den lille Søetur meget smuk, da man allevegne omkring sig seer Land og Øer. Mod Aften kom vi ind i Havnen ved Epidaurus, hvor vi stege iland og forbleve Natten over; det er et overmaade smukt Sted, Vegetationen udmærket deilig, og i sin heele Glands efter Regnen, jeg følte mig saare vel der, var ogsaa ret godt indlogeret; men det behagelige Indtryk blev betydelig svækket, da jeg om Morgenen¹⁵ havde en dygtig Strid med vor bedrageriske Vært, og da jeg just ikke var forknyt kalte jeg Dimarken til Hjælp; han ville gjerne bære Kappen paa begge Skuldre, og jeg havde ikke stor anden Fordel end at jeg sagde Værten at han var en Esel, og lovede ham [at] indberette hans Opføsel til Athen, da drog vi først viidere med et Par Aquater der mest lignede Røvere; den ene var da ogsaa en af Capodistras¹⁶ gamle Soldater. I løsende Regn kom jeg til Nauplion, og maatte der for Veiret blive 3 Dage; det var just ikke meget behageligt, da der Intet synderligt var at tegne. Tiiden gik dog taaleligt idet vi i Mellemrumene af Regnen besaae Byen og Fæstningen ovenover, og foruden dette forskaffede Opholdet der os den Fordel at vi igjen traf Oberst Nicias,¹⁷ som jeg tidligere i Athen havde lært at kjende. Jeg gjorde ham bekjendt med vor Reiseplan, der enten var at gaae til Tripolidsa, og derfra besøge Sparta og det sydligere Morea inden vi gik til Patras; eller ogsaa lade os nøie med at gennemdrage den nordligste Deel af Halvøen, og over Calavritta¹⁸ og Mega Spoleon tage Veien til Patras. Han raadede os til at vælge den nordligere Vei, hvor vi med Sikkerhed kunne reise, da han derimod ikke ville svare for den anden, da der nylig nede i Messenien havde vist sig en Bande paa nogle og tyve Personer, der havde udplyndret adskillige Huuse. Vel sagde han at han skulle give mig Breve med til alle de græske Oberster paa vor Vei, og at de skulle give os Geleide hvor det kunne være usikkert, ja han sagde saagar, at vis han, som ikke var Tilfælde; thi han havde den ondartede Feber; men havde han været rask, da ville han selv have gjort sig en Fornøielse af at gjøre denne lille Reise med os, da mente han skulle vel ingen Græker faae isinde at gjøre os noget. Vi fulgte hans velmeente Raad, saa meget des snarere, da vi selv,

formedelst det ustadige Veier ikke turde vove os saa langt, af Frygt for at komme for silde til Patras og Corfu, og da gaae glip af Dampbaaden, der kun gaaer een Gang hver Maaned. Dagen før vor Afreise fra Nauplion gav han mig en heel Deel Breve til hans Bekjendere overalt hvor vi ville komme frem, eller tilbringe Natten, og jeg sagde den saare vakre Mand et ret inderligt Levvel! Der er noget saare indtagende ved ham, og er han uden Spørgsmaal den vakreste Græker, jeg har lært at kjende. Den følgende Dag¹⁹ forlode vi Nauplion, den har ganske Udseendet af en stor Stad, og da Regjeringen i nogen Tiid havde opslaaet sit Sæde, saa hævede der sig flere temmelig store Bygninger, der giver Byen Anseelse; flere seer man imidlertid halvfærdige; thi da Kongen drog til Athen var ikke mere Folkemængden og Tilløbet saa stort og Speculationerne tabte derved betydeligt, Nauplion bliver dog altid en af Grækenlands første Stæder. I Argos, der kun ligger kort derfra, saae vi alt Virkningen af Nicita's Recommendation, jeg gik til Oberst Yocris²⁰ til hvem jeg havde Brev, traf den unge Collocotroni²¹ og en heel Deel andre græske Høvdinger, og mærkede vel paa deres heele Opførsel, at man af den Rigtige var anbefalet. Y: og hans Broder²² gjorde strax Anstalter for Logie til os, og accorderede om Heste der den følgende Dag skulle møde, og som vi da skulle beholde paa heele den øvrige Tuur, og da der blev noget Vrøvl med Aquiaten, der helst havde ønsket at vi selv havde sluttet Accorten med ham, og han da bedre havde kunnet behandle os som Fremmede hvad Priisen angik, da kom igjen Obersten og satte Karlen saaledes tilrette, at han ikke vovede at knye. Han var en boesiddende Mand i Argos, og vis vi blot lod Y: ved et Par Ord viide, at vi i minste Maade havde været misfornøiede med hans Opførsel paa Veien, sagde han han vel skulle viide, hvad han havde at gjøre, og han lod os Søndag Morgen [den 24de],²³ da vor Afreise var bestemt hellere vente lidt før han tillod Aquiaten at begive sig paa Veien med os, da han havde fundet [Noget] paa Seeletøiet at udsætte, som Karlen først maatte bringe i Orden, da reede vi først afsted, efter at Aquiaten nøie var bleven foreskrevet hvad Vei han havde at føre os, og hvorledes han i alle Tilfælde skulle opføre sig, og vi havde Aarsag til at takke ham meget derfor, det er yderst behagelig paa en Reise, og mest i et Land som Grækenland, at have med Folk at bestille, der viise saa megen Omhygelighed. Den Dag, jeg opholdt mig i Argos var i det heele tagen meget morsom, ikke fordi Stedet just var malerisk skjønt, det ligger i en stor Slette og Huusene ere for det meste smaae og alle opførte efter Ødelæggelsen i Krigen; men da det var Løverdag var en stor Mængde af Landfolkene fra Omegnen kommen ind for at sælge eller kjøbe; at gaae omkring og see paa disses Myldren i Batzaren og Torvet var

yderst interessant, da der var mange eiendommelige Kostumer. Mest morede det mig at betragte de vældige Fruentimer, de synes at kappes i Fylde med Sletten hvor de boe, •2• jeg kan aldrig erindre mig at have seet saa kraftige Quinder, og at see dem i saa smukke Kostumer kan man intet Steds bedre en her; det falt mig just ind hvorledes vel en ret dygtig snøret kjøbenhavnsk Dame vilde see ud ved Siiden af dem, jeg er bange for de vilde komme til at staae tilbage for disse Landsby Skjønheder, selvom de var iført deres vildeste Pragt, det vilde ikke bære op mod den maleriske Turban, som det Klæde eller Slør mest ligner, hvormed de bedække Hovedet, og ere end deres Klæder af simple indenlandske Stoffer, da ere de dog af en Skjønhed i Snittet, og udsiiret paa en saa eiendomelig Maade at man maae beundre deres Smag. Men Argos har ogsaa været det Sted hvor jeg har seet Alt dette best, Fruentimerne spille ellers i Grækenland en underordnet Rolle, og falde let i Skygge for de vakkre Mænd. – Over Argos hæver der sig paa et lille Bjerg Ruinerne af en gammel venitiansk Fæstning, som jeg naturligviis tillige med de faae antique Ruiner der ellers findes besaae; men det er vel Noget der •1• ikke kan interessere dig kjære Moder at høre Noget om; jeg vender altsaa tilbage til min Reise. Nogle Tiimer fra Argos gaaer altiid Veien frem gjennem den frugtbare Slette, indtil vi endelig bøiede af, for lidt oppe imellem Bjergene at see Ruinerne af det gamle Mysen,²⁴ nu vel et Par tusinde Aar gamle; Tiidens Tand har gnavet svært paa de mægtige Steene man den Tiid har bygget af, og naar jeg undtager Atreus's Skatkammer, eller, som den ogsaa kaldes Agamemnon's Grav, er der ikke stort at see; men denne er en mægtig conisk Hvælving, herligt conserveret, og bygget, som for at trodse Forgjængeligheden, jeg har aldrig endnu seet saa kjæmpestore Steene i nogen Bygning, tænk dig, over Indgangen ligger der f. Ex: een, der er over 24 Fod lang, og 8 a 9 bred, man kan vel tænke sig at saadanne Sager ikke blæser hen, som Avner for Vinden, og at ikke enhver Barbar mægter at lette den af sit Leie. Tæt derved seer man ogsaa den saakalte Lønport, der skal have været Indgangen til Agamemnons Slot; men den skjønne Helena, vilde nu med Møie kunne liste sig der igjennem, mig var det blodt muligt krybende. Denne Bygning har vist ikke været mindre solidt opført end den først omtalte; men da den ligger paa et ophøiet Punkt har den lettere kunne ødelægges end hiin, der tildeels er under Jorden. – Da vi nu vare færdige med at besee dette rede vi viidere ind imellem Bjergene, og kom efter omtrent 2 Tiimer til Padset ved Dervenaci,²⁵ der var det at Nicitas fik sit Navn Tyrkeræderen (Turcofagos) idet han med 300 Grækere slog Paschaen Dramali²⁶ med 30,000 Mand. Det klinger noget overdreven; men Sagerne forholde sig dog saaledes, jeg har ikke allene

hørt det af ham selv, men af mange Andre, der ikke viste at jeg kjente ham; men man maae have seet Stedet. •5• og hørt hvorledes Alt er gaaet til for at begribe det. To faste Pass føre nemlig fra Argos gennem Bjergene til Tripolizsa, han havde besat dem begge, for at forhindre Paschaen i at undsætte Tripolizsa, der var beleiret af Grækerne; hans heele Styrke var omtrent 2,000 Mand, hvoraf en stor Deel Landfolk, og mindre øvede; i det største Pas havde han lagt sin Hoved-Styrke, og befant sig selv med en 7 a 8 mand i Passet ved Dervenaci, hvor han havde opkastet Steene til Forskandsning; han tvivlede næsten om at Tyrkerne vilde tage denne Vei; det skeete imidlertid, og da Grækerne saae den uhyre Masse myldrende op gennem Passet, toge 4 a 500 Flugten, da de ansaae det for umuligt at holde Stand; men han, tillige med 300 øvede Krigere fandt det vel Umagen værd at vove en Dyst, og paa engang lod han give Ild; Grækerne laae paa begge Siider af Klipperne, skjulte imellem Buske og Steene, og et lille Bjerg, der hæve sig liige for Veien havde han ogsaa inde. Den Ødelæggelse, der, som en Følge af denne fordelagtige Stilling, strax i den første Tiime saaes i de tyrkiske Rækker var uhyre; men altid stormede nye Skarer frem, alt begynte han næsten at troe, at det dog var mulig, at han her maatte viige Mængden, da kom efter 4 Tiimers uafbrudt Skyden, Besætningen fra det andet Pas tilhjælp, med disse vente ogsaa Flygtningerne tilbage, og nu gik det for Alvor løs over de arme Tyrker, der ikke viste hvorhen de skulde vende dem. Grækerne dreve dem ud af Passet tilbage til Argos, og da de der ikke troede dem sikke toge de tilbage, for igjen at naae Corinth; men der slog Nicias dem atter og af de 40,000 Mand, som Dramali havde ført over Istmus, kom kun 1200 med Livet derfra. Deres Seier havde Tripolizsa's Fald til Følge, og var en af de vigtigste, der var forefalden under Krigen. – Nu var alt tyst og stille i Passet, hvor der dengang blev udgydt saa meget Blod; de Faldnes Been ere længst hensmuldrede, og kun Steen Masserne, som dengang dækkede de Stridende, ligge endnu, som tause Vidner om hvad der er forefalden; en Gjedehyrde græssede sin Hjord paa Skrænterne, og Fuglene quidrede overalt i Buskene, det var en varm Eftermiddag da vi reede langsom op gennem Passet, det Heele havde et saare fredeligt Anstrøg. Jeg sad i bestandig Bevægelse, idet jeg tilhøre og venstre vilde forestille mig hvorledes Alt var tilgaaet, vor Aquiat hjalp mig best til rette dermed idet han antydede de Stridendes Stillinger; men at gjøre sig noget heelt Begreb om dette er ganske umuligt, interessant var det mig imidlertid i høi Grad at have besøgt dette mærkelige Sted. Her fra reede vi af en neppe kjendelig Stiie over nogle smaa Bjerge, og kom ned i Dalen, hvor engang den antique Stad Flios laae, den er ganske forsvunden,

dyrkede Marker dække Alt, kun een Ruin hæver sig, det er et fordums Tempel hvoraf endnu 3 smukke Søiler kneiser høit, de øvrige ligge som de ere faldne, temmelig godt conserverede; men da dette Tempel ikke er af Marmor, har Luften i saa mange Aarhundreder gnavet kjendeligt, paa disse dengang med Siirlighed bearbejdede Steene. Malerisk var denne Ruin egentlig ikke, og da vore Heste, og vi ikke at forglemme, havde udvilet os lidt, reede vi viidere, og kom om Aftenen til St: Georgio, en paa Skrænten af et Bjerg smukt beliggende Bye. Nedenunder sig seer man heele Dalen af det antique Nemea, der er omkrandsat af smukke Bjerge; Alt havde der et venligere Udseende, end nede i Attica eller i saa mange andre Egne af Grækenland, hvor Jordbunden er steril, og hvor Krigens Ødelæggelser have gjort det end tristere. St: Georgio var ikke saa meget ødelagt. Det første ved vor Ankomst var, at overbringe hvort Recommendations Brev, og vi bleve ogsaa strax meget godt indlogerede og behandlede, da Nicitas havde en gift Søster her. – Havde den forrige Dag været interessant, var den nu følgende²⁷ det ikke mindre; vi forlode om Morgenen igjen St: Georgio, og reede gennem Dalen, hvor der ere flere smaae Brudstykker, og Ruiner, der bebude det antique Nemea; men der var ingen Løve, eller andet saadant glubende Dyr der mere at see, Hercules maae have gjort sit Arbeide godt, Skade, at man ikke paa en Tuur, som denne kan have ham til Følgesvend, han kunne vel faae nok at bestille med de satanisk glubske Hyrde Hunde, hvorpaa Grækenland er saare riig, jeg skulde ikke raade Nogen, i Steenkast uøvet Reisende, til her at gaae ene tilfods, han kunde meget let udsætte sig for at blive sønderreven af disse Diævle, som intet Steds ere saa slemme; saagar naar man sidder til Hest springe de op for at biide; men man kan bedre undgaae dem end Aquiaten der gaar tilfods, han havde evige Kampe med dem; men som Græker, kjender han Maaden at behandle dem paa; thi naar de see dem komme ansættende 2, 3 a 4 paa engang, samler han i Hast Steen i sin Fustanelle, og nu gaar det løs med Kasten, ingen Steen næsten uden at ramme, og dette med en umaadelig Hurtighed altiid gaaende fremad; var der blodt een eller to, da drev han dem fra sig med min lange Landsestok, og dette var ham da en reen Spads. Jeg kan ikke lade være at omtale en meget snild Maade, som Grækerne benytte naar de ene overfalder af disse Hunde, hvoraf især de i Beotien ere de glubskeste; først søger Vandreren ved Steenkast at holde dem saa langt borte som muligt; men lykkes ikke dette, og komme de ham ganske nær paa Livet, da kaster han paa engang sin tykke Kabat,²⁸ og om muligt over en af dem, nu falde de Alle over Kabatten, slider og bider af alle Kræfter; men blivende paa et Sted har nu Manden et fastere Punkt og en Regn af

velrettede Steene styrter nu ned over dem og nøde dem pibende til at tage Flugten, og han drager viidere med sin forrevne Kabat; hvem der ingen Græker er, og derfor heller ikke har den store Færdighed til at kaste med Steen, skulle vel vogte sig for at begynde en saadan Kamp. For alt dette har jeg ikke været udsat, da jeg vel passede at være paa Hesten, naar jeg saae Diævlene i Anmarsch; men det har mangengang moret mig uhyre at see disse Kampe. – Fra Sletten kom vi over en heel Bjergryg gjennem Dale, og Svælg, og endelig op ad Dagen ned til det gamle Stymfalus:²⁹ allerede paa Høiden af Passet, der fører derned, hørte jeg en besynderlig melodisk Suusen, jeg troede næsten at, der endnu maatte være Efterkommere af de bekjente Fugle, som Mytologien ellers siiger Hercules hjælskiød med sine Piile; men da jeg kom saa høit, at jeg kunne see ned i Dalen og ud over Søen hørte jeg ogsaa Lyden tydeligere, den kom fra en utrolig Masse af store Frøer, der der havde deres uforstyrrede Ophold i de Deelee af Søen, der er næsten udtørret, aldrig havde jeg troet det muligt at disse Dyr saalangt borte havde •6• kunnet lade deres Stemme saaledes høre. – Tidligere skal heele Dalen have været Søe, men det er ikke mere Tilfælde, dog er den endnu stor nok for at give dette Landskab sin heele Skjønhed, af den Art har jeg intet skjønnere seet, hverken i Grækenland eller andetsteds. Med utallige Variationer hæve Bjærgene sig op fra Søen og Slette, paa nogle Steder veedligt bevoxede og ikke bratte, paa andre, vilde og næsten lodrette; Øjet følger det ene Bjærg bag det andet, og mod Himelen kneise de stolteste Spidser, der da vare bedækkede med Snee. Der var Stof til hundreder Landskabs Malerier hvoraf det ene vilde overtræffer det andet i Skjønhed og Originalitet; den heele nordligere Vei gjennem Morea med alle sine Besværligheder er allerede lønnet ved at see Stymfalus. Men endnu var der mere i Løbet af Dagen der vel var værd at beskue: vi droge langs Søen, under bestandig, næsten døvende Frømusik, og udhvilede først ved den anden ende af Dalen, førend vi igjen begyndte at stiiige op; der var Landfolkene i fuld Gang med at plante Viin, det er behageligt at see hvorledes Alt begynder at hæve sig efter Krigen; men der vil medgaae saare lang Tiid inden Grækenland igjen bliver hvad det har været. Mig var en stærk Regn nu mindre behagelig, jeg maatte døie den heele øvrige Deel af Dagen, det gjorde at jeg med mindre Interesse betragtede en anden Kjeldannet Dal hvor vi nu kom ned, og liigesom Stymfalus er omgivet af Bjerge; for 2 Aar siden var dette en stor Søe, da den paa engang forsvant, og nu gaaer Ploven over den feede Grund. Det fugtige Veier i de siste Uger, den endnu siden Søen siide Grund, og den nu i Strømme nedstyrtende Regn gjorde os Passagen over Sletten yderst besværlig, en Flod der gjennemløber den

vare vi nær ikke komne over, og jeg var næsten i slet Humeur da vi mod Aftenen saaledes ankom til Fonia der ligger paa den modsatte Kant af Dalen noget oppe paa Bjergene. Men Synet af denne yderst smukt beliggende Bye fik mig snart i det vante Lune, og drivvaad som jeg var kunne jeg dog ikke lade være at beundre dette; thi da Tyrkerne aldrig have været der med Ødelæggelse, staae endnu ethvert Huus, enhver Busk og Træ, og af disse gives der her i Overflod, da enhver Bolig næsten ligger, som en Hauge. Mit Recomendations Brev var til det nærliggende Kloster; men i saadant Veier var det umuligt at naae derhen, da det laae en Tiime inde imellem Bjergene; jeg lod os derfor føre til Dimarcen i Byen leverede ham Nicitas's Brev, og forlangte et godt Quarteer, det var en yderst venlig Mand, strax beredvillig til selv at føre os i et godt Huus; han lod bringe Kaffe gav mig en tør Kabate, og ordinerede at tilberede os Alt, saa godt som muligt, da forlod han os først for at gaae hjem og lade os sende en Forræring af et Par Retter Mad fra hans Huus som Bidrag til vores Maaltid. Den raske lild paa Gulvet og den gode Behandling lod mig snart forglemme Dagens Besværlighed, jeg sad muntert pludrende saa godt jeg kunde med Folkene ved Ilden, og da jeg om Aftenen havde drukket noget mere end sædvanlig af den gode Viin, var det haarde Leie mig saare godt og jeg sov snart ind, og reed veltilfreds den anden Morgen³⁰ viidere, efter først at have takket Dimarcen, der tidligt indfant sig for hans Høflighed. Nu først kunne jeg ret see hvor smukt Alt omkring Fonia³¹ var, Solen smilede og Landskabet havde en ganske anden Karacteer, de høie Bjerge hævede dem paa de tre Siider, og de øverste vare bedækkede med Snee, kun paa den ene Siide havde man en frie Udsigt over den store Dal. Veien herfra var endnu mere besværlig end den igaar, det var umulig at blive paa Hestene, vi gik næsten den heele Formiddag, men Veiret var godt, det lettede betydeligt, vi kom meget høit, passerede flere Sneelaviner; men heele Tiiden var Veien liige smuk. Mod Middag kom vi til Planitair³² der ogsaa laae meget smukt i en lille Dal paa den anden Siide af de høie Bjerge. Hvilen der var høist nødvendig, den heele Dag at gaae paa en næsten aldeles ubanet Vei, og dertil altiit stiige er trættende, Alt var saa tilvoxet at vi havde Møie med at skaffe Hestene frem med Bagagen saa stærkt dækkede Buske og Træer den ukjendelige Stiie. Om Eftermiddagen indfandt atter Regnen sig; men ikke saa stærk, som igaar, og vi kom om Aftenen til Calavritta. Men der var Oberst Vasso³³ og hans Familie til hvem vi havde Brev fraværende; jeg henvente mig da atter til Byens Dimark, og blev brilliant inquarteret hos en af de mest formuende Familier i Byen. Der fik vi smukt broderede Tæpper at sove paa, og kunne lade vort vaade Tøi tøre om Natten; og vort Aftensmaaltid var ogsaa som

det skulle være her tillands idet Konen selv tilberedte Alt, og vi nød det sammen med Familien, og ganske paa tyrkisk Maneer. Jeg havde ladet købe et Par Høns, Salat o.a.m. de sadde deres Retter dertil, og et ganske fortræffeligt Maaltid blev med megen Munterhed tilendebagte, vi havde drukken den raske Vært ganske lystig til. – Derfra var det den næsten Dag,³⁴ kun nogle Tiimers Rit til vi naaede det saa vit berømte Kloster Mega Spileon; de to Dage jeg tilbragte der var ubestridig en af de behageligste Erindringer fra Grækenland. Det ligger oppe imellem Bjergene, bygget i og foran en stor Bjerghule, og tæller nu 150, [overstreget: engang] [tidligere] 300 Munke af den græske Kirke. Det er det største Kloster, der eksisterer i heele Grækenland, og i Alle Henseender yderst interessant. Under Krigen var Ibraim Pascha med sine 30,000 Egyptere ikke mægtig at erobre det, saa fast er dets Beliggenhed, og saa tappert forsvarede Munkene og Grækerne dette Punkt; derfor er ogsaa Alt endnu i den gamle Orden, der mangler ikke et Huusgeraad-Stykke, og den høist originale Bygning staar der endnu, som den efter Haanden er opført, med alle sine snurrige Tilbygninger. Bjerget neden for er benyttet til smaae Hauger, og overalt seer man her hvad Flid kan frembringe; Alt er i en ganske Anden Gener end ved Klostrene i Italien. Nicitas's Brev forskaffede os strax en yderst venlig Modtagelse, og en af de fornemste Præster Anastasio³⁵ modtog os i hans Værelse. Hos ham sov, spiste og levede [vi] i det Heele tagen ganske endnu paa tyrkisk viis, og det ikke slet; thi saa vel havde jeg endnu ikke levet i Grækenland; men ikke en eneste Ret var Noget der ligner hvad vi bruge hjemme; men det bliver for vitløftig nu at beskrive Alt •5• dette, jeg kunne dermed fylde et heelt Brev. Du kan troe kjære Moder, at have seet mig der, siddende paa Gulvet ved det lave Bord med den viidskjægede Mand, og opvartet [af] de liige saa originale Novicer, havde vel været Umagen værd at lukke Øjet op for naar man ikke før havde seet saadan Spads. Jeg troer vi blev Venner med det heele Kloster i de to Dage, og dertil Bidrog ikke min Tegning lidet; men Et kan man ikke andet end laste hos dem, det er deres umaadeøge Uvidenhed om den øvrige Verden. Vi forlode dem, som gamle Venner,³⁶ og gik til Vostiza,³⁷ og derfra gjorde jeg det siste Rit i Grækenland i een Dag til Patras. – En gunstig Leilighed tilbød sig for os til ogsaa at besøge Zante, og vi grebe den med Glæde; isteden for i Patras at vente den østerigske Parquet til Corfu. Vi gaae herifra den 10de eller 11te til Corfu med Dampbaaden, og derfra viidere til Ancona, hvor Quaraintainen venter os; her er den nu hævet mod Grækenland. – Saaledes er nu min græske Reise vel endt; fremdeles vil det nok ogsaa gaae godt. – •4•
Det er ikke værd, at levne noget Papir ubeskreven, jeg tilføier altsaa et Par

Ord om Øen her, der er een af de frugtbareste, og unægtelig den best dyrkede jeg nogensinde har seet. Alt ligner snarest en Hauge, og omendskjønt man klager over dette Aar at have havt det usædvanligt kolt, staae dog Orange og Citrontræerne her i Blomster, og man seer dem paa et Træ med de fulmodne Frugter, hvoraf der er en stor Overflødighed. Det er en sand Vellyst at spadseere omkring, Luften er opfyldt med Vellugt af alle Slags Blomster; Lafkøien voxer her vilt paa Murene, og er dertil ligesaa smuk, som om den var dreven med Omhygelighed hjemme, og det samme gjælder om den Mængde andre Blomster, jeg har hvad dette angaar ikke seet en saadan Farvepragt før. Alle mulige Grøntsager, som hos os først komme i Slutningen af Juni have man alt her i April til en forbausende Størrelse, og af en Velsmag hvorfor rigtignok det nordiske maae viige. Men vore Jordbær ere ligesaa gode; men komme blot saa forbistret seent, her har man ogsaa dem i April; jeg troer næsten at jeg idag har spiiist liige saa mange, som jeg hjemme spiiiste til Athalia's Geburtsdag; men her mangler desværre Fløden, havde jeg kunnet naaet til Malkestuen i Hellested ville jeg have plyndret den. Jeg undlader ikke at tilmelde dig at de Korinter, som vi skal have i Munker, naar jeg kommer hjem, vist vil blive meget gode, de lade ogsaa til at blive dygtig store, jeg tog dem idag i Øjesyn paa en Spadseeretur. Men iøvrigt maae jeg tilstaae at det ikke ret vil behage mig her, efter saa nylig at være kommen fra Grækenland; paa engang er her de deilige Kostumer forbi, jeg gidder neppe seet paa de hæslige europæiske Klæder, end mindre tegne Noget. Alt er spidsborgerligt mod Hiint, og dog tusinde Gange lystigere end hjemme, her er dog endnu den sydligere Munterhed i Folk. De dandse og synge saa det er en Lyst at see og høre paa, og naar man saa nylig har hørt Grækernes sataniske Skraalen, er den Harmonie i Musikken hvorfor Beboerne af de Ioniske Øer have saa megen Sands for, høist interessant; simple Folk gaae her om Aftenen og synge fiirstemmige Sange, til Beundring harmonisk. – Saa nu, kjære Moder, kan du vel heller ikke siige andet end at mit Brev er fult. – Lev derfor vel og skriv liigesaa meget til mig. Men, kjæreste Moder, hvad der nu ængster mig, er: at jeg maaske har givet dig for meget at bestille med at læse all denne smaae Skrift, du maae vist tage en af Piigebørnene tilhjælp, dine Øine ville vist ikke kunne udholde den; men jeg har skreven i en god Mening, idet jeg troede, at det maaske kunne more dig lidt at høre om alt dette saa fremmede; thi mig har det interaseret liigesaa meget at opleve det, som nu at kunne fortælle dig lidt derom igjen. – Usiigelig længes jeg nu efter ogsaa at høre fra dig om du ogsaa lever ret vel og er fornøiet, det er den største Sorg paa min Reise, i saa langtid at være aldeeles uviidende om hvorledes Alt staar til

hemme; man ængster sig ofte, saaledes hørte jeg alt i Athen, at Kopperne skal have været saa slemme hjemme; Gud forbyde at de have hjemsøgt nogen af vores de gode Piigebørn eller Rose ville da vist have Aarsag til at græde deres modige Taarer. Siig Rose kjære Moder, at saa snart jeg kommer til Ancona skal hun faae Brev, hils hende ret hjerteligt, giv hende et Kys eller overdrag dette til Julie, det staar paa min Regning. Og nu, lev ret inderlig vel, kjære gode Moder, hils alle de gode Søskende, jeg har jo enhver især saa kjær, og jeg haaber ogsaa altid at de med Godhed erindrer mig; fortæl mig i dit snare Brev hvorledes Alle leve, da ogsaa Lidt om Huusets Bekjenterne, og om den Schiøttske Famiile, det vil være mig en nye Glæde at læse alt dette i Rom; og derhen hiiger nu din inderlig hengivne Søn Martinus. – Er Kaffen bleven kold imedens Brevet blev læst, kommer du nok til at spendere Nye. Emma³⁸ sørger nok derfor.

Er Piige børnene hjemme? eller er de paa Farten? Elise³⁹ er vel for lang Tiid siden kommen fra Norge? Tænker John noget paa at reise, eller er han bestandig lige fast paa Hospitalet? Alt dette tænker jeg vel jeg faar at høre i Brevene i Rom, som ogsaa hvorledes de gifte Søstre leve. At:'s⁴⁰ Smaapiiger er vel Damer naar jeg kommer hjem, i 3 a 4 Aar maae jeg dog vist paa Meget see store Forandringer; hvad mig angaar, da har jeg ikke forandret mig det ringeste, undtage, at jeg maaske kan see lidt stærkere og brunere ud; det er i all fald ikke til det værre.

¹ Rørbye parafraaserer Johan Herman Wessels vers: "Vel den, som haver lært i Ungdoms Tid at høvle, / Han kan for et Chatol faae fire, fem Par Støvle; / Behøver han dem ei, saa kan han kiøbe Lax, / Skoe, Pocher, Terpentin, Huustømmer, Steen, og Sax."

² Elise Rørbye, Julie Fredrikke Rørbye og Emma Eulalia Rørbye.

³ John Rørbye.

⁴ Brevet er nr. 68 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

⁵ John Travers.

⁶ Charles Borre Selby.

⁷ Se dagbogen samme dato.

⁸ Gottlieb Bindsbøll.

⁹ Adolph Ludvig Köppen.

¹⁰ Se dagbogen 14. april 1836 og følgende dage.

¹¹ Se dagbogen 17. april 1836.

¹² Ipsariot, dvs. befolkningen på øen Psara. Efter den tyrkiske invasion af øen i juli 1821 var store dele af befolkningen flygtet til andre græske øer.

¹³ Se dagbogen samme dato.

¹⁴ Der er antagelig tale om Köppens halvsøster, Louise Christine Rasmussen, senere grevinde Danner.

¹⁵ Se dagbogen 20. april 1836.

- ¹⁶ Ioannis Antonios Kapodistrias.
- ¹⁷ Nikitas Stamatelopoulos.
- ¹⁸ Kalavryta.
- ¹⁹ Se dagbogen 23. april 1836.
- ²⁰ Yakris.
- ²¹ Antagelig Konstantinos Kolokotronis, søn af Theodoros Kolokotronis.
- ²² Georgios Yakris.
- ²³ Se dagbogen samme dato.
- ²⁴ Mykene.
- ²⁵ Dervenakia.
- ²⁶ Mahmud Dramali.
- ²⁷ Se dagbogen 25. april 1836.
- ²⁸ Kabat, dvs. en lang kappe.
- ²⁹ Stymfalia.
- ³⁰ Se dagbogen 26. april 1836.
- ³¹ Feneos.
- ³² Planitero.
- ³³ Vasso.
- ³⁴ Se dagbogen 27. april 1836 og følgende dage.
- ³⁵ Uidentificeret, jvf. Anastasio.
- ³⁶ Se dagbogen 29. april 1836.
- ³⁷ Vostitsas.
- ³⁸ Emma Eulalia Rørbye.
- ³⁹ Elise Rørbye.
- ⁴⁰ Ida Athalia Rørbye.

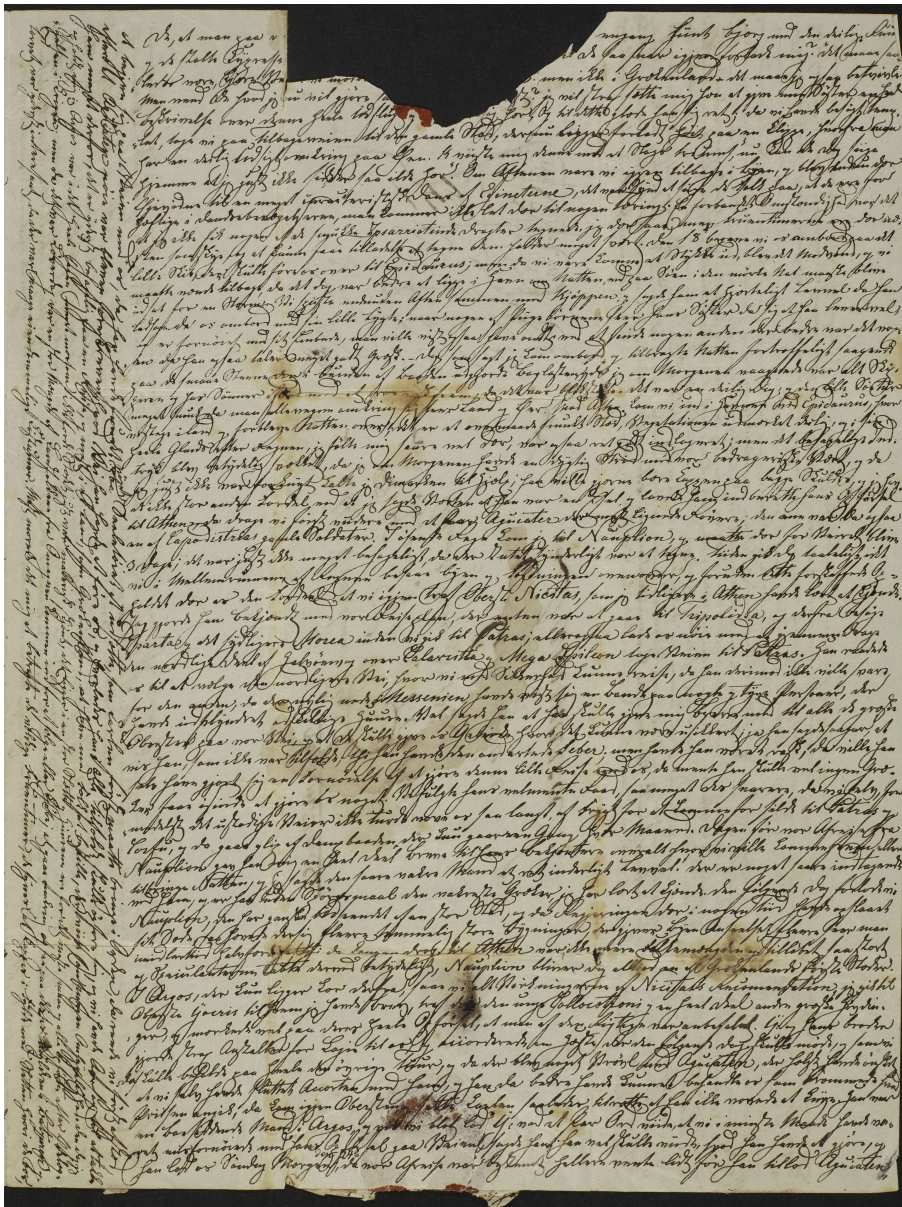
KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or document from the 18th century. The text is dense and covers most of the page. There are some marginal notes on the left side. The paper appears aged and slightly yellowed.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

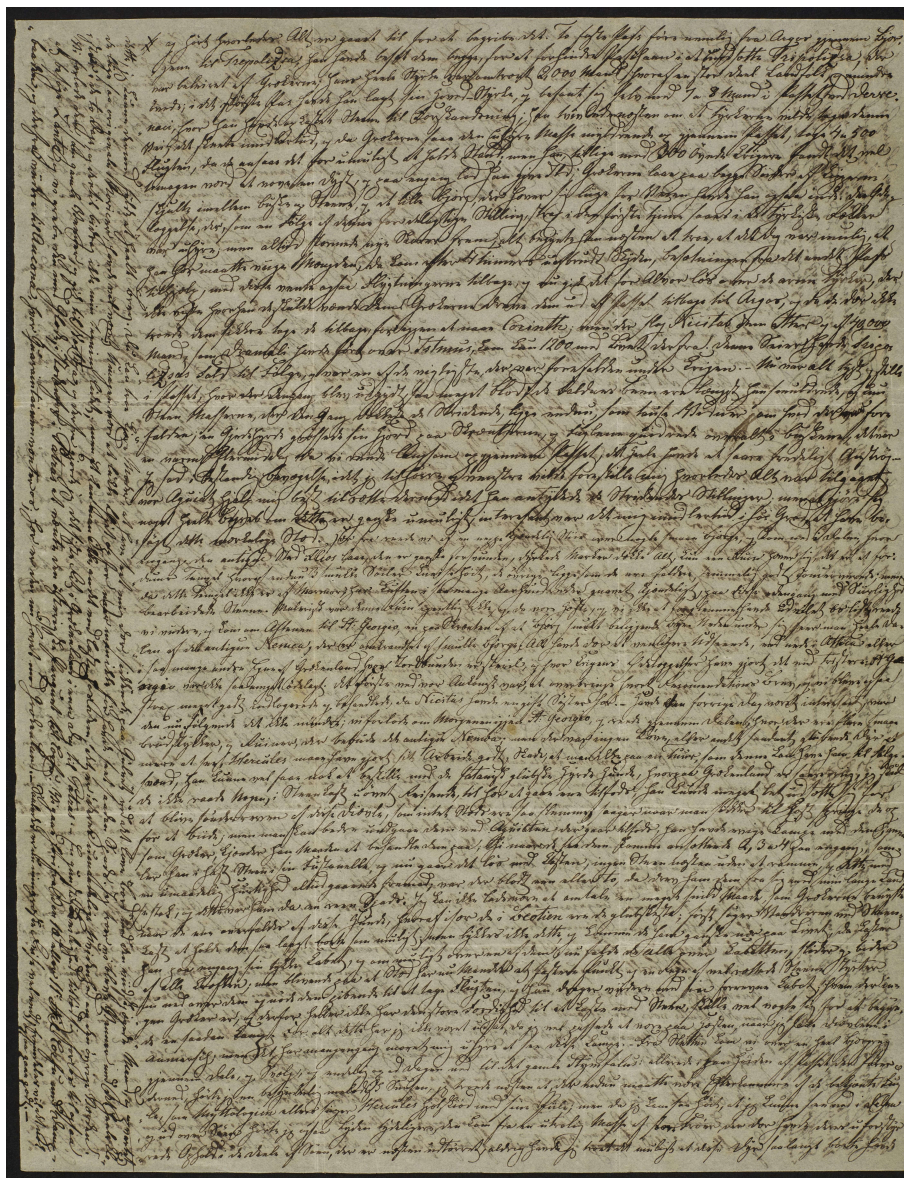
KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

